

а не наш правопис, що має передавати тільки дійсну нашу їх вимову. Крім того всі ці пр. Огієнка екскурзії в грецьку, латинську, німецьку, польську фонетику самі собою, легко сказавши, дуже проблематичної вартості і хіба тільки свідчать, що пр. Огієнко цього не розуміє.

52. Проф. Огієнко взагалі зовсім забуває, що правопис мусить мати на увазі як найширші верстви народу, передусім школу і дитий народніх шкіл, які певно не всі перейдуть до вищих шкіл де їм розкривалибся тайни історії мови, звукового розвитку, етимології, порівняної граматики і т. п. Для цих найширших кругів народу повинен отже правопис бути ясний, приступний, легкий і такий, що допускав-би як найменше помилок та дався в найкоротшому часі опанувати. Це ідеал доброго правопису. Нариси пр. Огієнка для досягнення цього ідеалу нічим не можуть причинитися, вони хіба ще більше нас від нього віддаляють. Далеко більше могли-б до цього причинитися добрі учителі народніх шкіл, коли-б вони схотіли виявити і зясувати, які труднощі мають вони при навчанню літературної мови і її теперішнього шкільного правопису—з дітьми в різних сторонах України, при чім дуже важним було-б, мати такі докладні зясування не тільки з осередку, але і з Полісся, Волині, Поділля, і з Лівобережжя, і з Кубані, а також і з Галичини, Гуцульщини, Бойківщини, Лемківщини і з Закарпаття. Бо правопис має бути для цілої України. Це молоде покоління треба мати перш усього перед очима, а не старше, що вийшло з російської школи, привчилось думати категоріями російської мови і тепер—без науки—радо-би по українськи добре писати і український правопис реформувати. Йому і пр. Огієнка Нариси не допоможуть, хіба тільки його ще більше збаламутять, бо вони затемнюють, скривлюють саму ціль правопису, неначе-б він мав служити всьому иньшому, а не практичним потребам української літературної мови. Але ми показали, що ці Нариси і наукової вартості не мають. Щоб писати нариси з історії української мови, треба таки хоч азбуку граматичну знати, бо инакше вийде з того праця, що стане документом ненауковості нашої науки.

Акад. Степан Смаль-Стоцький.

Яфетический Сборник. Recueil Japhétique. V. Ленінград 1927. Ціна 2 карб. 50 коп. Стор. 179+XII.

Яфетичні збірники, що виходять у Ленінграді під доглядом академіка Н. Я. Морра, дуже цікаві своєю спробою переоцінити старі лінгвістичні погляди під кутом „яфетичної“ теорії, що її збудував і підтримує зазначений академік. Але-ж робота яфетидологів цікава не лише лінгвістам,—вона зачіпає й історичні питання давньої історії людства. В новому томі Збірника для історика України мають свою вагу дві статті:

1) А. Е. Преснякова, „Задачи синтеза протоисторических судеб Восточной Европы“ (с. 1—22) і 2) В. Гріма, „Племенное название Анты“ (с. 23—31).

Проф. Пресняков, оглядаючи відомі роботи М. І. Ростовцева й компілятивну книжку проф. Готіє („Очерки по истории материальной культуры Восточной Европы“, Ленінград 1925), підкреслює зв'язок Київської Русі з попередньою історією Скитів та інших народів нашого півдня, як спадкоємці їх міст, торгівлі й культури. Далі він звертає увагу на те, що відомий рух народів раннього Середньовіччя не слід перебільшувати, пам'ятаючи про етнічне підґрунтя, що на ньому напластовувалися лише невеличкі початкові вершечки мандрівників: „пришлые кочевники, лучше организованные и лучше вооруженные немногочисленные“, „в массе население остается неизменным“ (с. 10), каже він. На думку автора, і у Східних Слов'ян племенні назви „носять печать не этнического, а соци-

ального и политического смысла“ (с. 20). На с. 4 він полемізує з поглядом акад. М. С. Грушевського на походження українського народу, але-ж загальним реченням, яке не підпирають певні дані.

Взагалі слід зауважити, що стаття проф. Преснякова кидає декілька загальних тез, яко *desiderata* наукової роботи в прийдешньому, але-ж дає дуже мало чогось сталого і певного, не ув'язуючи з своїми побажаннями конкретного перегляду — хочби сталої норманської теорії, яку він, здається, вважає за непохитну (с. 15—16, 20).

Стаття В. Гріма про Антів дає історикю ще менше. Він одкидає питання історичні або етнографічні й говорить лише про походження назвиська „Анти“ від невідомого яфетичного народу, що „тотемом“ його був якийсь птах, і радить шукати землю Антів десь у водозбізі Дунаю — в південній Німеччині.

Так покищо яфетидологія дає ще дуже мало для нашої історії. Але слід узяти до уваги, що вона вже підійшла до питань нашої початкової історії (як це видно з V ч. „Яфетического Сборника“), і історикам української мови й історії треба-б стежити за новими кроками яфетичної наукової думки.

Володимир Пархоменко.

Archeion. *Czasopismo naukowe poświęcone sprawom archiwalnym.* Redaktor St. Ptaszicki. II. Варшава 1927.

Другий титульний лист — французькою мовою — дає розуміти, що це є видання Центральної управи над архівами Польщі. Тому найбільш місця в цьому журналі й уділено станові архівів у Польщі й поставленню в ній архівної справи.

Сучасний стан польських архівів (за час 1915—1926 рр.) у II томі *Archeion*'а освітлює *Хроніка* (130—183). Тут іде мова про архіви варшавські — Головний, Скарбовий, Старих актів, Народньої Освіти, Військовий, лодзинський Старих актів і Старих-же актів у м. Паб'яниціях. Ми тут бачимо, як ці архіви починалися і з яких архівних фондів складалися, яка їхня внутрішня структура; їхні штати, степінь інвентаризації, число одвідувачів, наукова продуктивність. За роки 1917—1926 на підставі матеріалів Архіва старих актів надруковано 66 розвідок, Головного архіву — 43, поруч із 7 виданнями документів.

Читач особливо зацікавиться новими набутками архівів, а найбільш тими, що їх прислала з Москви польська делегація Реевакуаційної Комісії силою Ризького трактату. Здебільшого це вивезені навіщось із Варшави в 1915 р. архіви чи частини їх, розміщені по різних місцях у Росії, так що тепер дечого й не знайшли (136). Але тут є чимало польських документів, що їх давно вивезено з Польщі. Польська делегація більше зробила: вона „виловила“ книги Коронної Метрики серед справ Метрики Литовської, яка не підлягає поверненню (133—134).

Заслуговує на увагу спосіб, як зберігають в Архіві старих актів ті документи, що постраждали від вохкості: лаком різних кольорів повертають можливість користуватися справами 1830—1831 р., які вже геть розсипались.

Для ознайомлення з сучасним станом архівної справи в Польщі мають інтерес іще дві статті *Хроніки*: „Архівні курси“ та „Архівна секція Товариства прихильників історії в Варшаві“.

Курси заснувала в 1925 р. управа Архіву старих актів, щоб підготувляти архіварів і щоб полекшувати молодим ученим наукові студії в архівах. На курси приймають студентів-вузівців, що вчилися вже півстроку. Науково-дослідча мета курсів особливо висунулась на перше місце дру-